

Till

Näringsdepartementet

Diarienummer: N2020/00732/RS

n.remissvar@regeringskansliet.se

kopia: n.rs.remissor@regeringskansliet.se

Yttrande om

En ny växtskyddslag, Ds 2020:8 samt förslag till förordningsbestämmelser om ersättning

Fritidsodlarnas Riksorganisation, FOR, tackar möjligheten att lämna synpunkter. FOR är en samarbetsorganisation för Riksförbundet Svensk Trädgård, Koloniträdgårdsförbundet, Trädgårdsamatörerna och ytterligare 17 rikstäckande föreningar för fritidsodlare och representerar därmed 70 000 medlemmar. FOR är också en röst för alla 5 miljoner fritidsodlare i Sverige.

FOR är en paraplyorganisation och representerar flera olika intresseinriktningar. Förutom traditionell trädgårdsodling med köksväxter, frukt, bär och prydnadsväxter både utomhus och i växthus finns hos oss medlemsorganisationer med stort samlarintresse och stor specialisering, t.ex.

Trädgårdsamatörerna, Sveriges Pomologiska Sällskap, Rhododendronsällskapet, Orkidésällskapet och Hoyasällskapet. Man byter, köper, säljer växter i mindre skala. Flera av våra organisationer har dessutom utbyte med likasinnade i andra länder och berörs i allra högsta grad de nya reglerna i EU:s växtskyddsförordning.

FOR lämnar följande synpunkter och kommentarer:

Då reglerna i växtskyddsförordningen redan är beslutade finns ingen anledning att kommentera reglerna som sådana. Vårt yttrande handlar istället om hur de nya reglerna berör fritidsodlare, uppfattas och eventuella problem och hur de kan motverkas. Vi tror att anpassad information är nyckeln till acceptans av de nya reglerna och att FOR skulle kunna medverka till bättre förståelse och ett positivt genomförande av den nya växtskyddslagen.

Information till målgruppen fritidsodlare

Enligt 13 § ska kontrollmyndigheterna genom rådgivning, information m.m. underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter. Det behövs därför riktad information till fritidsodlare och andra privatpersoner som särskild målgrupp för att skapa förståelse för de allt strängare reglerna. Informationen måste innehålla målande exempel på karantänskadegörare som inte finns i Sverige och de skador de kan ställa till med på trädgårdsväxter. Intresset för växtskyddsfrågor är stort hos våra fritidsodlare och frågor om växtskydd är den allra största kategorin av förfrågningar hos FOR:s rådgivning.

Anmälningssplikt

För ett par år sedan införde Jordbruksverket regler om anmälningssplikt för var och en när det gäller fynd av karantänsskadegörare, vilket skapade oro hos en del fritidsodlare, som inte ansåg sig ha kunskap nog för detta. På en fråga/svar svarade då Jordbruksverket att obligatoriet bara gäller den som har kunskap. FOR menar att man borde göra tvärtom, sprida kunskap om de viktigaste karantänsskadegörarna och deras förväxlingsrisker till fritidsodlarna och den vägen uppmana till anmälan.

Sundhetsintyg

Sundhetscertifikat

Utbyte av växtmaterial med trädgårdsvänner från andra länder är ett stort nöje liksom att köpa spännande fröer på nätet. Det är ingen nyhet att det ska finnas sundhetscertifikat vid import från tredje land av växter för plantering. Däremot har kravet på sundhetscertifikat på fröer upprört känslorna på en del håll. För att öka acceptansen behövs specifik information om riskerna med goda, bra exempel på de farliga skadegörare vi ska skyddas emot, till exempel hos ett populärt växtslag som tomat med många olika sorter från hela världen och som har flera karantänsskadegörare.

Det kommer att bli striktare kontroller och allvarliga konsekvenser om en privatperson skulle bryta mot reglerna. I promemorian antyds att det skulle bli alltför svårt för privatpersoner att skaffa sundhetscertifikat. Det är sannolikt så i de allra flesta fall men man får inte glömma att det finns entusiaster och organisationer för entusiaster, som önskar importera privat. Behovet är då stort av detaljerad beskrivning av hur det går till att skaffa sundhetscertifikat, anmäla importen för kontroll samt kostnaderna för hela processen, dvs. samlad information på Jordbruksverkets hemsida för privat import vid enstaka tillfällen.

Växtmaterial kan även gå den omvända vägen, dvs. export i enskilda fall. Om mottagarlandet kräver sundhetscertifikat från EU för växter, som privatpersoner önskar skicka eller ta med sig till familj eller vänner i länder utanför EU, behövs rutiner för utfärdande av sundhetscertifikat till privatpersoner vid enstaka tillfällen.

Växtpass

Växtpassreglerna har redan införts. Då det ska finnas växtpass på alla växter som förflyttas inom EU finns vissa farhågor om att det skulle bli problem med fritidsodlarnas egna växtmarknader. Av promemorian framgår dock att dessa regler bara gäller yrkesodling.

FOR:s informationsspridning

Efter hand som de nya reglerna kommer att införas och information ska spridas, vill FOR lyfta fram våra egna informationskanaler som en möjlig väg. När det finns underlag med information riktad till fritidsodlare kan vi lätt nå våra 20 medlemsorganisationer, som i sin tur sprider till sina medlemmar genom sina respektive tidningar, hemsidor, mejl och på sociala medier. Flera av våra organisationer har öppna grupper på Facebook, där de når en ännu större publik utöver medlemmarna.

I promemorian görs jämförelser med de nya reglerna för invasiva främmande arter. FOR genomför för närvarande ett par projekt för att ta fram och sprida anpassad information till fritidsodlare om invasiva främmande arter och deras bekämpning. Finansiering sker genom Naturvårdsverket respektive Nordiska ministerrådet. Det skulle vara möjligt att arbeta på liknande sätt med karantänsskadegörare, om det fanns projektmedel att söka.

Inventeringar

I växtskyddsförordningen finns omfattande krav på inventeringar för att fastställa förekomst eller frihet från karantänskadegörare. FOR skulle kunna bistå vid inventeringar av sådana skadegörare som förekommer i trädgårdar och parker. På miljöområdet börjar det bli vanligt att allmänheten hjälper forskare. Artdatabanken och Naturvårdsverket tar allmänheten till hjälp för att rapportera förekomst av invasiva främmande arter. FOR har själv genomfört digitala enkäter om invasiva främmande arter samt om miljöåtgärder i våra trädgårdar. Vidare har FOR:s medlemsföreningar samarbetat med Alnarpforskare genom att sköta fällor för den nya skadegöraren *Drosophila suzukii*.

Förutom att samla information till uppdragsgivaren är sådant samarbete positivt för att öka kunskapen hos deltagarna och samtidigt sprida informationen vidare genom våra informationskanaler.

Ersättningsfrågor

Ersättning till drabbade berörda för utbrott och bekämpning av karantänskadegörare är en nyhet. I förslaget till ändring i den svenska förordningen framgår dock att detta bara gäller statligt stöd till företag. Om ersättning för utrotning och bekämpningsåtgärder inte får ges till privatpersoner kommer sannolikt viljan att rapportera misstänkta skadegörare att minska. Dessutom bör det framgå antingen i lagtexten eller om detta inte går i lättillgängliga dokument att det endast gäller företag. Som det står nu är det missvisande.

Straff och sanktioner

Förslagen till straff bestämmelser liknar dem för brott mot reglerna för invasiva arter. När de kom blev en del fritidsodlare både oroliga och upprörda. Det är därför mycket viktigt att myndigheterna är tydliga med information om konsekvenserna för olika förseelser mot reglerna i växtskyddsförordningen.

Nya skadegörare och avgränsning mot invasiva främmande arter

I promemorian konstateras att skadegörare som ingår i regleringen av invasiva främmande arter inte får klassas som karantänskadegörare. Det låter förnuftigt men det saknas uppenbarligen kriterier för nya skadegörare och vart de tillhör. FOR har redan konstaterat ett gränsfall, den svarthuvade snigeln. Enligt uppgift anser Jordbruksverket att den är en invasiv främmande art och inte någon växtskadegörare. Den gör skada på växter men det är för tidigt att avgöra hur allvarlig den är. Skulle den sprida sig till plantskolor kommer vi att få ett motsvarande problem som med den spanska skogssnigeln. Den anses ha introducerats med grönsaksimport på 1970-talet och sedan spridits både mellan trädgårdar och från plantskolor till fler trädgårdar och sedan ut i naturen. Detta kunde hända eftersom den inte togs på allvar, då den inledningsvis bara var ett problem i privata trädgårdar och därför aldrig prövades som karantänskadegörare.

Detta aktualiserar ett annat problem som inte berörs i promemorian. Var ligger ansvaret för diagnosticering och utredning av nya växtskyddsproblem i Sverige, om de inte är intressanta som EU-karantänskadegörare? Historiskt finns exempel på långa diskussioner om vem som bär ansvaret för provtagning och diagnosticering, när en ny skadegörare eller skadebild upptäcks i trädgårdar eller parker i Sverige. I promemorians avsnitt 6.2 förklaras vad som avses med ekonomiska, miljömässiga eller sociala konsekvenser, vilket innebär att skador i miljön i parker och trädgårdar, kulturmiljöer och rekreationsområden ingår i bedömningen av hur stora skadeverkningarna av en skadegörare är. Det är stor skillnad mot tidigare och en viktig positiv förändring. Sådana skador kan också orsakas av introduktion av skadegörare som redan är spridda i Europa, dvs. andra än karantänskadegörare eller potentiella karantänskadegörare. I promemorian finns en lång utredning av nationella skadegörare på träd för virkesproduktion men varför begränsa detta till skogen? Vi kan få in svåra skadegörare på

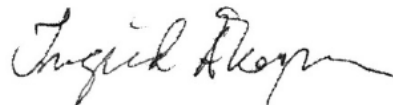
träd i parker och andra viktiga anläggningar eller en känd skadegörare i ett nytt område. Exempelvis skulle länsstyrelsen på Gotland inte utan lagstöd kunnat genomföra sin almsjukebekämpning som gjordes där tidigare.

Det behövs även någon instans som har ansvar för att diagnosticera och utreda samt informera om utbrott av nya skadegörare, även om de inte är karantänskadegörare eller kräver särskilda föreskrifter för bekämpning.

Stockholm 2020-06-25

Inger Ekrem
Ordförande
Fritidsodlingens Riksorganisation

Ingrid Åkesson
Växtskyddsspecialist, Hortonom
Styrelseledamot
Fritidsodlingens Riksorganisation